VỀ TRIẾT LÝ GIÁO DỤC CỦA JIDDU KRISHNAMURTI

VÕ ANH TUẤN (*)

Tóm tắt: Jiddu Krishnamurti là nhà tư tưởng Ấn Độ, người đã dành gần như toàn bộ cuộc đời để truyền giảng triết lý của mình trên khắp thế giới. Trong quan điểm của Krishnamurti, giáo dục chính là giải pháp hữu hiệu nhất nhằm khắc phục sự khủng hoảng nhân tính của con người đang bị bào mòn trong dòng xoáy của xã hội hiện đại. Mặc dù còn những hạn chế về lập trường thế giới quan, song không thể phủ nhận triết lý giáo dục của Krishnamurti đã cung cấp một cách tiếp cận đầy nhân văn nhằm mang lại sự phát triển toàn diện cho con người, đồng thời khắc phục được sự tha hóa nhân tính do sự tác động đa chiều của thế giới hiện đại.

***Từ khóa:** Jiddu Krishnamurti; giáo dục; triết lý nhân sinh.*

***Abstract:** Jiddu Krishnamurti is a modern Indian thinker who has devoted almost his entire life to lecturing living philosophies around the world. In Krishnamurti's view, education is the most effective solution to overcome the alienation of human existence. Despite the limitations of his worldview, it can not be denied that Krishnamurti's educational philosophies have provided a humanistic approach to the full development of human beings andproposed thoroughly solve the human crisis under the multi-dimensional impact of the modern civilization.*

***Key words:** Jiddu Krishnamurti; education; living philosophies.*

Ngày nhận bài: 15/6/2019; Ngày sửa bài: 12/7/2019; Ngày duyệt đăng bài: 25/9/2019.

Krishnamurti (1885 - 1986) là nhà tư tưởng lớn của thế kỷ XX, người đi tìm những giá trị nhân sinh đã bị phôi pha và cũng bắt đầu chuyển sang màu tha hóa; Krishnamurti còn là nhà giáo dục nổi tiếng với những quan điểm có ảnh hưởng đến nền giáo dục hiện tại và tương lai. Triết lý giáo dục của Krishnamurti nhằm tìm ra *hướng đi cho cuộc đời* bằng những *cuộc thay đổi khẩn thiết* của con người trong xã hội thực tại.

Krishnamurti đã phê bình xã hội hiện đại với những hỗn loạn và vị kỷ là nhân tố trực tiếp làm tha hóa nhân cách của con người. Nhân loại đang tồn tại trong một thế giới đầy những phân ranh, phân chia tạo nên những nỗi lo âu và sợ hãi làm con người hoàn toàn mất đi tự do trong sự tồn tại của mình. Con người đang đối mặt trực tiếp với việc tâm hồn bị đè nặng, bị định hình bởi môi trường và bị gò ép bởi vô số những tác động khác nhau... và thực tế, con người không thể tự giải phóng bản thân và tự tồn tại trong xã hội. Với sự phát triển mạnh mẽ của khoa học kỹ thuật, với những thay đổi nhanh chóng trên các lĩnh vực thì con người đang đánh đổi để đạt được những tham vọng cho bản thân. Tuy nhiên, đánh đổi tham vọng thì con người cũng đánh đổi những giá trị nhân bản của mình. Đó là vấn đề thực tiễn không chỉ của riêng một cá nhân nào hay một quốc gia nào - đó là vấn đề của toàn thể nhân loại.

Với Krishnamurti để con người tìm lại chính mình, tìm lại giá trị nhân tính bên trong thì giáo dục là việc làm hết sức quan trọng và có ý nghĩa. Giáo dục là cách thức để thấu hiểu cuộc sống, là để yêu thương và cảm thông. Do đó "giáo dục chính là sự

(*) NCS, Khoa Triết học, Học viện Khoa học xã hội.

am hiểu về chính bản thân mình, bởi vì trong mỗi chúng ta luôn tụ hợp toàn bộ quá trình tồn tại"[1]. Thông qua giáo dục, con người tự nhận biết chính cuộc đời mình, tự nhìn nhận để đánh giá và xem xét cuộc sống mang tính nhân văn hơn. Giáo dục giúp con người nhận ra vị trí và sự tồn tại của mỗi cá nhân trong xã hội, nhưng không đánh mất đi giá trị bản thân. Con người sẽ thấu hiểu cuộc sống hơn, thấu hiểu những đau khổ, niềm vui, nỗi buồn đang tồn tại để yêu thương và quan tâm nhau nhiều hơn.

Tuy nhiên, theo Krishnamurti thì "giáo dục ngày nay là một thất bại hoàn toàn"[2]. Nền giáo dục hiện tại trong quan điểm của Krishnamurti không làm con người nhận thấy bản chất và giá trị của con người, nền giáo dục hiện tại chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu cuộc sống mà thôi. Krishnamurti chỉ ra những hạn chế của nền giáo dục truyền thống như sau:

Thứ nhất, nền giáo dục có cách thức và phương pháp quá cũ, không giúp con người phát triển toàn diện.

Krishnamurti nhận thấy giáo dục chỉ là việc "tích lũy thông tin và kiến thức từ sách vở mà bất cứ người nào biết đọc biết viết đều có thể học"[3]. Truyền dạy kiến thức nhưng lại thiếu sáng tạo và không đánh thức được tiềm lực bên trong mỗi con người. Sự phát triển của xã hội thực tại, của những tham vọng cá nhân đã làm con người đánh mất chính bản thân mình và việc truyền dạy kiến thức như vậy chỉ giúp con người trở nên khô cằn hơn, trốn tránh bản thân mình hơn. Krishnamurti không nhận thấy nền giáo dục giúp phát triển tư duy hiện đại, đó là khả năng khám phá và sáng tạo của con người trong các lĩnh vực của cuộc sống. Ở đây, nền giáo dục chỉ truyền đạt kiến thức, nhồi nhét những kiến thức trong sách vở, có phần áp đặt đối với người học. Con người chỉ việc đọc, học và hiểu theo những gì đã có sẵn và tuân theo những nội dung kiến thức đó mà thôi. Krishnamurti gọi đây là lối giáo dục theo quy ước xã hội làm cho tư duy mang tính độc lập. Con người nhìn nhận nội dung vấn đề thiếu tính sâu sắc, thiếu đi cái tỉnh và cái tâm bên trong nhân vị. Giáo dục như vậy không giúp ích trong việc con người tìm về với bản nguyên của mình, tìm về được giá trị nhân bản. Vậy nên, những kiến thức truyền dạy trong trường học sẽ là đống tàn tro, và không thể trở thành vũ khí cho con người đối trả với thế giới bên ngoài. Điều cần thiết ở đây là phải có kiến thức và phải có hiểu biết cuộc sống, đặc biệt là phải có tâm hồn; đó là sự hội tụ của cả ba yếu tố trong mỗi cá nhân giúp con người tồn tại trong xã hội. Kiến thức là quan trọng, nhưng con người cũng cần có hiểu biết xã hội vì đó là vốn sống, là nhân vị của bản thân. "Ta phải học về cuộc sống từ thuở bé trở đi, chứ không phải giây phút cuối cùng; khi ta gần như đã lớn rồi, thì hầu như quá trễ"[4]. Vậy nên, ngay từ trong ghế nhà trường thì giáo dục phải truyền đạt không chỉ kiến thức mà phải cả kỹ năng sống. Giáo dục phải bao quát trên nhiều lĩnh vực để con người có khả năng tồn tại và không đánh mất giá trị con người trong xã hội.

Thứ hai, nền giáo dục truyền thống ngoài việc tích lũy kiến thức thì lại quá chú trọng đến vai trò và chức năng của kỹ thuật.

---

(1) J. Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh, tr.145.
(2) J. Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp Hồ Chí Minh, tr. 147
(3) Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.31.
(4) Krishnamurti, J. (2007), *Đường vào hiện sinh*, Nxb. Lao động, Hà Nội, tr.193

Nền giáo dục truyền thống theo Krishnamurti nhấn mạnh đến yếu tố kỹ thuật, xem đó là nội dung cốt yếu cho sự tồn tại của con người. Với sự phát triển của xã hội thì việc đòi hỏi con người phải có trình độ ngày càng cao nhằm đáp ứng nhu cầu của xã hội là điều tất yếu; vì vậy, việc giáo dục con người về kỹ thuật là hợp lý. Tuy nhiên, việc giáo dục chỉ chú trọng đến kỹ thuật mà quên đi nhiều mặt khác của con người thì lại không phù hợp, vô tình sẽ tạo ra những "cỗ máy" trong xã hội. Krishnamurti đánh giá "giáo dục hiện nay hoàn toàn phá sản bởi vì nó quá nhấn mạnh hay quan trọng hóa quá mức kỹ thuật"[5]. Con người là sự tổng hòa của nhiều yếu tố, vậy nên giáo dục cần phải toàn diện trên nhiều phương diện khác nhau, việc chỉ chú trọng vào yếu tố kỹ thuật đã làm lệch lạc lối sống và cách suy nghĩ của con người. Đây chính là lý do mà con người ngày càng trở nên mất dần nhân tính, mất dần những giá trị nguyên sơ ban đầu của mình. Giáo dục như vậy sẽ "tạo ra một đời sống máy móc, đơn điệu, chán nản, nhạt nhẽo, buồn tẻ, mệt mỏi... với một ít niềm vui hiếm hoi"[6]. Vậy nên, giáo dục phải có sự dung hòa giữa yếu tố kỹ thuật và tâm hồn của con người.

Thứ ba, nền giáo dục truyền thống đã quá nhấn mạnh đến yếu tố dạy nghề và truyền thụ kiến thức khoa học.

Sự tiến bộ của khoa học kỹ thuật đã làm nền giáo dục không chú trọng việc truyền dạy kỹ năng sống, kỹ năng tồn tại và ứng xử của con người. Vì vậy, giáo dục đã không giải quyết được những rắc rối cho con người mang tính chất xã hội. Những vấn đề cuộc sống được con người lãng quên và không có cách giải quyết phù hợp. Krishnamurti không thấy giáo dục đào tạo cho con người các vấn đề ứng biến với xã hội, con người không được đào tạo về kỹ năng sống và tồn tại, "việc sinh tồn mà không đếm xỉa, quan tâm gì đến cuộc sống chính là một hành động mời gọi những đau khổ và những phá hoại xuất hiện với chính mình"[7]. Nội tại bên trong tâm hồn con người bị lãng quên và con người dần đánh mất mình. Nghề nghiệp là cần thiết nhưng nghề nghiệp cũng cần có kỹ năng sống để tồn tại. Krishnamuti đánh giá rằng: "Nghề nghiệp của chúng ta có thể giữ chúng ta bận rộn suốt ngày, suốt đời, nhưng chính những gì mà chúng ta tạo ra và chúng ta đam mê sẽ gây ra những phá hoại và những ưu phiền. Không am hiểu về chính bản thân mình thì chỉ nghề nghiệp không thôi sẽ dẫn đến những phá hoại"[8]. Việc lựa chọn nghề nghiệp cho bản thân được định hướng từ nhà trường, những kiến thức mang tính chất định hướng đã đẩy con người đến với những công việc cụ thể trong xã hội. Con người có thể tìm thấy cho mình một công việc phù hợp, nhưng họ có tìm thấy cho mình một sự thoải mái, một chỗ dựa tinh thần nào đó hay chỉ có sự đấu tranh để đạt được kết quả mong muốn. Giáo dục như vậy là hoàn toàn thất bại, bởi vì "ta không hiểu biết chính ta mà chỉ biết có nghề nghiệp, sẽ dẫn đến thất bại rồi thất vọng, kèm theo là những cuộc lẫn trốn không thể tránh thông qua các hoạt động khác biệt vô cùng tai hại"[9].

Giáo dục truyền thống đã truyền thụ

[5] Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.31.
[6] Krishnamurti, J. (2008), *Đối mặt với thế giới hoảng loạn*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội, tr.59.
[7] J. Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh, tr.148.
[8] J. Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh, tr.149.
[9] Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.34.

quá nhiều kiến thức khoa học cho con người. Việc truyền dạy kiến thức khoa học là cần thiết, nhưng không thấu hiểu sự phát triển của cuộc sống thực tại nên kiến thức đó quay trở lại hủy diệt chính con người. Với Krishnamurti thì "kiến thức về kỹ thuật, mặc dù rất cần thiết, nhưng sẽ chẳng bao giờ có thể giúp chúng ta giải quyết được những vướng mắc, những bối rối, những xáo trộn, những áp lực trong tâm hồn"[10]. Truyền dạy những kiến thức khoa học cho con người trong xã hội thực tại nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của cuộc sống, những kiến thức đó chỉ áp dụng vào máy móc, vào các thiết bị hiện đại; còn với thực tại cuộc sống đâu có thể áp dụng kiến thức khoa học để giải quyết mối quan hệ giữa con người với con người, giữa con người với xã hội. Vì đơn giản những tiến bộ khoa học là phi thường, thần kỳ nhưng "tiến bộ ấy chỉ làm gia tăng sức mạnh tiêu diệt lẫn nhau của ta và trong mọi đất nước đều có sự đói khát và đau khổ"[11]. Krishnamurti đã có những cách nhìn nhận và so sánh khá chi tiết khi ông nhìn thấy mặt trái mà kiến thức khoa học mang lại cho con người.

Giáo dục đã không mang lại cuộc sống hạnh phúc cho con người, không xóa bỏ được chiến tranh, không giúp cải thiện mối quan hệ giữa con người với con người và với xã hội. Thực tế giáo dục đang làm biến đổi tính cách bên trong mỗi con người, đánh mất đi bản chất tốt đẹp của mỗi cá nhân. Giữa con người và giáo dục không tìm thấy mối dung hòa về nội dung và mục đích. Krishnamurti đưa ra những cách thức thay đổi về phương pháp và nội dung trong giáo dục; và "hình thức giáo dục đúng đắn có liên quan đến sự tự do của từng cá nhân, mỗi cá nhân cần được tự do phát triển, phát triển một cách tự nhiên chứ không bị gò ép"[12]. Việc kiến tạo một nền giáo dục mới, nền giáo dục nhân bản là cần thiết và đáp ứng nhu cầu của xã hội thực tại. Đó là:

Giáo dục cần có nội dung và phương pháp bắt nguồn từ cuộc sống và hướng đến cuộc sống của con người.

Với Krishnamurti thì con người là những cỗ máy, được thiết kế theo một mô hình nhất định và hoàn toàn không có ý thức về cuộc sống hiện tại. Krishnamurti mong muốn nội dung mà nền giáo dục mới là phải phát triển thế giới quan và nhân sinh quan của con người một cách toàn diện trên tinh thần tự do và tình yêu thương cao cả. Giáo dục phải đóng góp vào sự phát triển của mỗi cá thể. Mục tiêu của phát triển là sự hoàn thiện toàn diện của một con người về tâm lý và thể xác, trí tuệ và tình cảm, thái độ đạo đức, tinh thần trách nhiệm cá nhân và các giá trị tinh thần khác. Giáo dục phải mang lại cho mọi người tự do suy nghĩ, phán đoán, tình cảm và trí tưởng tượng để có thể phát triển tài năng của mình và tự kiểm tra cuộc sống của mình. Krishnamurti nhận thấy rằng, nền giáo dục đã ít quan tâm đến việc dạy người, dạy kỹ năng sống, kỹ năng giao tiếp, ứng xử để giúp tâm hồn con người trở nên phong phú, có tình người. Do vậy, giáo dục nhân văn, lẽ nghĩa, tình yêu thương giữa người với người là việc làm cần thiết so với việc dạy nghề, dạy kiến thức khoa học. Nếu không có một nền giáo dục xuất phát từ ý nghĩa sâu xa của cuộc sống thì con người có nguy

[10] J Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh, tr.148.
[11] Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr 34.
[12] J Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp Hồ Chí Minh, tr.150.

cơ biến thành những cỗ máy vô hồn. Bởi vì, theo Krishnamurti thì con người "đã thu thập kiến thức khoa học kỹ thuật mà không thấu hiểu toàn bộ tiến trình của cuộc sống nên khoa học công nghệ đã trở thành phương diện hủy diệt chính chúng ta"[13]. Với Krishnamurti nền giáo dục hiện đại phải đánh thức trí thông minh và tư duy sáng tạo của con người. Giáo dục phải giúp giải thoát con người, tìm đến sự tự do cá nhân; giáo dục hướng đến một nhân sinh quan toàn diện và phá vỡ mọi quy ước xã hội. Tự do cá nhân là nhân tố quan trọng trong sự phát triển xã hội, tạo nên con người hợp nhất trong nền giáo dục hiện đại. Để mang lại sự tự do, thì điều cần thiết là phải có tình yêu; đó là điều giúp con người có được kiến thức và hiểu biết thực sự. Đây cũng chính là triết lý giáo dục nhân văn xuyên suốt từ thời cổ đại cho tới thời hiện đại và được kết tinh rõ nét trong quan niệm giáo dục của Krishnamurti.

Giáo dục phải nhận thức được vị trí và vai trò của các bậc phụ huynh và người thầy trong xây dựng thế giới quan và nhân sinh quan toàn diện cho con người.

Mục đích của nền giáo dục theo Krishnamurti không chỉ tạo ra những con người có nghề nghiệp nhất định mà phải đạt đến sự hoàn hảo của tâm hồn. Vai trò của người thầy đóng vị trí quan trọng với người học, nhưng vai trò của những bậc phụ huynh tác động trực tiếp đến suy nghĩ và phương thức của người học. Với Krishnamurti, những đứa trẻ trong gia đình trước hết cần được sự yêu thương của các bậc phụ huynh; đó là sự quan tâm, coi trọng và chăm sóc không chỉ có trách nhiệm mà xuất phát từ tình yêu thương sâu đậm. Gia đình phải thực sự trở thành chỗ dựa vững chắc cho con cái và nuôi dạy con cái thành người tốt cho xã hội. Krishnamurti cũng chỉ rõ trách nhiệm của các bậc phụ huynh trong việc giáo dục con em mình. Cha mẹ không chỉ có trách nhiệm nghĩa vụ nuôi con cái mà cần phải đặt tình yêu thương lên hàng đầu; bậc phụ huynh không chỉ cung cấp cho đứa trẻ những điều kiện về vật chất mà còn phải hiểu con em của mình, giao tiếp với chúng để giúp chúng có được sự phát triển toàn diện. Từ gia đình, đến trường học, đến chính bản thân mỗi người học và đến những người thầy dạy học, thì mục đích cốt yếu nhằm giáo dục con người có cách nhìn nhận về chính bản thân của mình.

Krishnamurti nhận thấy vị trí và vai trò của người thầy trong quá trình xây dựng một nền giáo dục mới là vô cùng quan trọng, đó là nhân tố quyết định đến sự hình thành nhân cách của con người. Với ông, thầy giáo không chỉ đơn thuần giảng dạy kiến thức mà còn phải vạch ra con đường đi đến chân lý và đức hạnh. Nhà trường phải tạo điều kiện để học sinh phát huy hết những khả năng vốn có của bản thân. Với Krishnamurti "giáo dục chân chính bắt đầu với nhà giáo dục, ông ấy phải thấu hiểu chính mình và thoát khỏi các mô hình tư tưởng thiết lập sẵn"[14]. Người thầy phải thấu hiểu chính bản thân mình, thấu hiểu mối quan hệ giữa mình với mọi người và với xã hội thì việc truyền dạy không chỉ kiến thức khoa học, không chỉ để vượt qua các kỳ thi mà trên hết là nhân cách và giá trị con người. Người thầy phải bắt đầu "tự mình thấy" để quay về quá khứ hiểu bản thân mình,

[13] Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.33.

[14] Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.121.

tìm thấy nền tảng của người học, quan tâm đến điều người học thực sự cần; không áp đặt những quan điểm, những nhận xét mang tính chủ quan của bản thân. Khi đã hiểu rõ về người học, thì thầy giáo sẽ đưa ra những cách thức truyền dạy phù hợp và đáp ứng được nhu cầu của người học. Krishnamurti mong muốn giữa người thầy và người học có một mối quan hệ tốt đẹp, dựa trên tình yêu thương và sự thấu hiểu nhau. Không đặt cao vấn đề truyền dạy kiến thức, mà còn bao quát nhiều vấn đề của xã hội, làm sao đó để tâm hồn người học thấu hiểu và cảm thông được với chính bản thân mình và mọi người xung quanh. Người thầy "chỉ bằng cách thấu hiểu mọi dưỡng đi nước bước của chính tư tưởng và cảm xúc của ta, ta mới có thể thực sự giúp trẻ thành một con người tự do"[15]; chỉ có tự do thì con người mới phát huy hết năng lực sáng tạo của bản thân và tự do đưa con người trở về với thuộc tính ban đầu của mình. Krishnamurti mong muốn người thầy có phương pháp linh hoạt, sáng tạo và phù hợp với người học. Truyền dạt kiến thức không chỉ bằng ngôn ngữ mà phải cảm nhận đó là thế giới, thế giới của thiên nhiên và thế giới của con người; tạo nên sự hòa hợp với vạn vật xung quanh, tạo nên mối quan hệ giữa con người với xã hội thành một thể thống nhất.

Với việc đánh giá những giá trị của con người bị tha hóa từ chính xã hội thực tại với nền giáo dục chú trọng dào tạo nghề và kiến thức khoa học, quên đi các yếu tố cuộc sống. Nền giáo dục truyền thống không giúp con người tìm về với giá trị nhân tính của mình, không giúp con người được tự do và thoát mọi định kiến của xã hội. Giáo dục truyền thống chỉ tạo ra những con người "một chiều" với những "cỗ máy" đã được lập trình sẵn. Trong thực tế, con người hoàn toàn mất tự do và sự sáng tạo trong phát triển tư duy trí tuệ. Krishnamurti mong muốn một nền giáo dục mới được thay đổi về nội dung và phương pháp giáo dục. Sự kết hợp hài hòa giữa hai yếu tố kiến thức và ý nghĩa cuộc sống nhằm tạo nên một con người hợp nhất, tự do và sáng tạo. Con người vừa có kiến thức, vừa có thể giải quyết các mối quan hệ xã hội một cách hài hòa. Trong nền giáo dục mới cần có sự phối hợp đồng nhất giữa ba yếu tố là người học, nhà trường và gia đình. Người học cần nhận thức được việc học tập và nhà trường cần định hướng cũng như đề ra phương pháp, nội dung học phù hợp. Gia đình cần nhận thức rõ việc học tập cần thiết cho sự phát triển tư duy và khả năng sáng tạo, vậy nên không nên áp đặt ý kiến chủ quan và tham vọng bản thân vào người học. Như vậy, với Krishnamurti thì nền tảng của triết lý giáo dục phải xuất phát từ quan niệm nhân sinh, tạo dựng nên con người hợp nhất và loại bỏ hình ảnh con người một chiều như những cỗ máy đang tồn tại trong xã hội. Tư tưởng của Krishnamurti phù hợp với thực tiễn khách quan và phản ánh đúng thực tại của nền giáo dục truyền thống. Trong vấn đề xây dựng một nền giáo dục hiện đại thì những đóng góp của Krishnamurti có ý nghĩa vô cùng quan trọng cho các nhà giáo dục học. Đóng góp của Krishnamurti không chỉ có giá trị về phương diện lý thuyết, mà còn gợi mở một số ý tưởng mang tính phương pháp luận cho việc ứng dụng lý thuyết vào nền giáo dục hiện đại.

Triết lý giáo dục của Krishnamurti có ý nghĩa hiện thời với sự phát triển con người

[15] Krishnamurti. J. (2010). *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*. Nxb. Thời đại, Hà Nội, tr.127.

và nền giáo dục trên phạm vi toàn thế giới. Những quan điểm của Krishnamurti đã giúp chúng ta nhìn nhận lại chính con người mình, nhìn nhận lại nền giáo dục hiện tại để có đánh giá một cách toàn vẹn về sự phát triển của xã hội hiện đại. Sự ảnh hưởng có tính chất lan tỏa đối với nhiều lĩnh vực nghiên cứu về giáo dục.

Với Krishnamurti thì giáo dục được đề cập như là yếu tố, là con đường để con người tìm về với chính mình. Việc thay đổi một nền giáo dục mới như một cuộc cách mạng trên toàn thế giới đã có những kết quả đối với sự phát triển con người và giá trị con người. Nhiều nước trên thế giới đã tiếp thu những điểm tích cực trong quan điểm Krishnamurti về giáo dục để đưa ra những phương pháp và nội dung giáo dục phù hợp với thực tiễn. Chúng ta tiếp cận và học hỏi theo những tư tưởng của Krishnamurti để thay đổi một nền giáo dục hiện đại là hoàn toàn phù hợp. Những ngôi trường được xây dựng để tư tưởng của Krishnamurti được truyền dạy ở Mỹ, Anh hay Ấn Độ đều giúp con người có thể cảm nhận sâu sắc về cuộc sống; có được sự suy tưởng trong tâm hồn để tìm về với chính mình; hòa mình vào cuộc sống, vào thiên nhiên để cảm nhận con người mình và sự tồn tại trong thế giới; thể hiện rõ sức ảnh hưởng và tầm quan trọng trong tư tưởng Krishnamurti.

Đối với Việt Nam, đầu tư cho giáo dục và đào tạo nhằm nâng cao dân trí, bồi dưỡng nhân tài và đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao đã đóng vai trò *"quốc sách hàng đầu"*. Đảng đã đề ra đường lối "đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo theo hướng mở, hội nhập, xây dựng xã hội học tập, phát triển toàn diện năng lực, thể chất, nhân cách, đạo đức, lối sống, ý thức tôn trọng pháp luật và trách nhiệm công dân"[16] Với nền giáo dục hiện tại, người học hoàn toàn tự do thể hiện bản thân, tự do sáng tạo và phát triển tư duy; tự chủ động với việc tiếp thu kiến thức và các vấn đề cuộc sống. Không bị gò bó, áp đặt vào hệ thống sách vở hay người dạy như trước nữa. Chúng ta đã xây dựng một nền giáo dục mở trên tinh thần vì sự hoàn thiện con người và tính nhân văn cao cả. Những tiến bộ về xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện trong suốt hơn 30 năm qua đã chứng minh cho tính đúng đắn, sáng tạo mà Đảng ta đã đề ra. Mặc dù còn nhiều bất cập, thiếu sót nhưng những gì đã làm được đã đóng góp quan trọng cho tiến bộ, cho công bằng xã hội, cho chất lượng cuộc sống của con người. Chiến lược xây dựng con người phát triển toàn diện trở thành mục tiêu, động lực cho sự phát triển của đất nước trong bối cảnh xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.

2. J. Krishnamurti (2005), *Bạn làm gì với đời mình*, Nxb. Tổng hợp, Tp. Hồ Chí Minh.

3. Krishnamurti, J. (2007), *Đường vào hiện sinh*, Nxb. Lao động, Hà Nội.

4. Krishnamurti, J. (2008), *Đối mặt với thế giới hoảng loạn*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.

5. Krishnamurti, J. (2010), *Giáo dục và ý nghĩa cuộc sống*, Nxb. Thời đại, Hà Nội.

[16] Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr. 296.